

Temanotat
Bangladesh: Rohingyaer

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2014

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

There are between 200,000 and 500,000 Rohingyas in Bangladesh, and the vast majority live in the southeast. Many of the Rohingyas have been in Bangladesh for decades, and a growing number are second or third generation.

The Rohingyas in Bangladesh can be divided into three groups: (i) registered refugees in official refugee camps; (ii) those living in unofficial camps; and (iii) those living outside of camps in the local community. There are approximately 30,000 Rohingyas in the two official refugee camps, less than 50,000 in the unofficial camps, while several hundred thousand live in local villages and towns.

Rohingyas in Bangladesh are considered illegal immigrants. They might, with the exception of the registered refugees, be arrested and charged under the immigration law (*The Foreigners Act*). Further, they have no formal rights to access health care, attend schools or to work in Bangladesh. However, some Rohingyas do attend Bangladeshi schools, and quite a few of them work – mainly in low-paid jobs.

This report is primarily written to meet the needs of the Norwegian Immigration Authorities, and it is not intended to give a complete and exhaustive overview of the Rohingyas in Bangladesh.

SAMMENDRAG

Det er mellom 200 000 og 500 000 rohingyaer i Bangladesh, og majoriteten oppholder seg sørøst i landet. Mange har vært der i flere tiår, og et økende antall er annen- og etter hvert tredjegerasjon.

Rohingyaene i Bangladesh kan deles i tre grupper: (i) registrerte flyktninger som bor i offisielle flyktningleirer; (ii) de som bor i uoffisielle leirer; og (iii) de som bor utenfor leirer blant lokalbefolkningen. I de to offisielle flyktningleirene bor det rundt 30 000, i underkant av 50 000 i uoffisielle leirer, mens flere hundretusen bor i lokalsamfunnet.

Rohingyaene i Bangladesh er ansett som illegale innvandrere. Med unntak av de som er registrert og bor i en offisiell flyktningleir, kan de øvrige arresteres i medhold av utlendingslovgivningen og er formelt sett uten rettigheter som tilgang på skole, arbeid og helsetjenester. I realiteten går likevel noen i bangladeshisk skole, og en god del har arbeid – i hovedsak lavtlønnet.

Dette notatet er primært skrevet for norske utlendingsmyndigheter, og belyser forhold relatert til rohingyaer i Bangladesh som er relevant i den sammenheng.

INNHALD

1. Innledning	5
2. Bakgrunn	5
2.1 Rohingyaer i Myanmar	5
3. Rohingyaer i Bangladesh	6
3.1 Illegal ferdsel mellom Myanmar og Bangladesh - irregulære migranter	6
3.2 Rohingyaer i offisielle flyktningleirer	8
3.3 Rohingyaer utenfor offisielle flyktningleirer	12
3.3.1 Rohingyaer i uoffisielle leirer	12
3.3.2 Rohingyaer i lokalsamfunnet utenfor leirene	14
3.4 Dokumenter	15
3.4.1 Fra offisielle flyktningleirer	15
3.4.1.1 Familiebøker	15
3.4.1.2 Individuelle ID-kort (<i>Refugee Cards</i>)	16
3.4.1.3 Andre dokumenter/registrering i leirene	16
3.4.2 Bangladeshiske dokumenter	17
3.4.2.1 Generelt om notoritet	17
3.4.2.2 Rohingyaer og bangladeshiske dokumenter	17
3.5 Språk	18
3.6 Kulturell bevissthet og rohingya-identitet	20
3.7 Rohingyaer – og bangladeshere – som forlater Bangladesh med båt	21
4. Vedlegg	23
4.1 Vedlegg 1 - Kart over Bangladesh	23
4.2 Vedlegg 2 - Kart over grenseområdene mellom Bangladesh og Myanmar	24
5. Referanser	25

1. INNLEDNING

Dette temanotatet omhandler rohingyaer i Bangladesh. Det bør sees i sammenheng med Landinfos temanotat om rohingyaer i Myanmar, fra 2014. Rohingyaene er en statsløs minoritet i Myanmar, og generelt uønsket både i Myanmar og nabolandet Bangladesh.

Notatet er basert på informasjon fra ulike åpne skriftlige kilder, samt informasjon innhentet i forbindelse med Landinfos reiser til Bangladesh i 2007, 2013, og 2014 og til Myanmar i 2012. Under Landinfos siste opphold i Bangladesh i mars 2014, reiste vi til både Dhaka, Chittagong og Cox's Bazar. I Cox's Bazar District besøkte vi, foruten ulike møtepartnere, også to offisielle flyktningeleirer for rohingyaer (Kutupalong og Nayapara) og en såkalt uoffisiell flyktningeleir (Leda).

Landinfos møtepartnere på de ovennevnte reisene ble gjort kjent med at opplysninger de ga, kunne bli publisert. De som ikke ønsket å bli åpent sitert, refereres etter avtale i anonymisert form. At flere møtepartnere ønsket anonymitet er ikke overraskende, tatt i betraktning at spørsmål og problemstillinger relatert til rohingyaene er sensitive. I 2012 ble tre internasjonale humanitære organisasjoner som yter bistand til rohingyabefolkningen i Bangladesh, beordret om å stanse sin virksomhet. Dette skyldes at bangladeshiske myndigheter er bekymret for at slik humanitær virksomhet bidrar til en økt tilstrømning av rohingyaer fra Myanmar til Bangladesh. De tre organisasjonene har for øvrig fortsatt sin virksomhet i Bangladesh, og myndighetene ser inntil videre ut til å se gjennom fingrene med deres virksomhet og tilstedeværelse.

Notatet gir ikke et uttømmende bilde av rohingyaer i Bangladesh, men belyser forhold som har relevans for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker. Utlendingsmyndighetenes informasjonsbehov har dermed vært sentralt ved utformingen av notatet.

2. BAKGRUNN

2.1 ROHINGYAER I MYANMAR

Rohingyaenes historiske bakgrunn er omdiskutert, og det hersker blant annet uenighet om hvorvidt de er en innfødt gruppe i det som i dag er Myanmar (Burma) eller om de først ankom landet på 1800-tallet. Myndighetene i Myanmar refererer til folkegruppen rohingya som *bengali*, og anser dem som ulovlige innvandrere fra Bangladesh eller etterkommere av innvandrere som ble forflyttet dit av britene under kolonitiden (U.S. Department of State 2014, s. 29). Landinfo vil ikke gå nærmere inn på detaljer i diskusjonen rundt rohingyaenes opphav, kun legge til grunn at rohingyaene er både en etnisk, språklig og religiøs minoritet i dagens Myanmar.

Det er anslått å være om lag en million rohingyaer i Myanmar. De aller fleste av disse bor i Rakhine State, sørvest i landet mot grensen til Bangladesh (se kart i vedlegg 1 og 2).

Det store flertallet av rohingyaer er ikke anerkjent som borgere av Myanmar, og er statsløse. I tillegg rammes de av en rekke diskriminerende tiltak og er utsatt for

menneskerettighetsovergrep. Flere hundre tusen rohingyaer har forlatt Myanmar og oppholder seg i andre land, som Malaysia, Thailand, Saudi-Arabia, Pakistan, India og Bangladesh.

I Bangladesh er det estimert å være mellom 200 000 og 500 000 rohingyaer.

3. ROHINGYAER I BANGLADESH

3.1 ILLEGAL FERDSEL MELLOM MYANMAR OG BANGLADESH - IRREGULÆRE MIGRANTER

Historisk har det vært en viss bevegelse av folk mellom det som i dag er Rakhine State i Myanmar og Chittagong Division (fortrinnsvis Cox's Bazar District) i Bangladesh. Før Burmas¹ uavhengighet i 1948 og Pakistans i 1947² var disse landområdene britiske besittelser og ikke atskilt av noen statsgrense.

Ifølge UNHCR i Dhaka (som sitert i e-post fra Norges ambassade i Dhaka, april 2008) ble rohingyaene som bodde i Bangladesh på frigjøringsdagspunktet i desember 1971, ansett som bangladeshiske borgere med fulle rettigheter, og er i dag bangladeshere av rohingya-avstamning. Landinfo er ikke kjent med informasjon om hvor mange dette dreier seg om. Disse er vel integrert i Bangladesh og skiller seg ikke ut; de snakker samme språk, har samme kultur og religion, og skiller seg heller ikke ut utseendemessig.

Rohingyaer som har ankommet Bangladesh etter 1971, er i all hovedsak ansett som illegale innvandrere. Noen av disse har imidlertid slektninger som er borgere av Bangladesh, hvis slektningene ankom før 1971 (UNHCR, møte i Cox's Bazar mars 2014).

Siden 1970-tallet har den offisielle holdningen til enhver bangladeshisk regjering, sivil eller militær, vært at alle rohingyaer uten formell oppholdstillatelse i Bangladesh skal returnere til Myanmar. Bangladeshiske myndigheter har hele tiden vært forsiktige med å skape forhold som kan tiltrekke flere rohingyaer fra Myanmar (ICG 2014, s. 26). Likevel har mange kommet, særlig i 1978 og 1991-92. I 1978 kom det nærmere 200 000. Av disse ble 180 000 repatriert med tvang, 10 000 døde i leire, mens om lag 10 000 forble i Bangladesh. Den neste store ankomstbølgen var i 1991-92, da det kom om lag 250 000. Svært mange ble repatriert innen ett års tid, og i 2005 hadde mer enn 90 prosent av de som kom i 1991-92, vendt tilbake til Myanmar (RRRC, møte i Cox's Bazar mars 2014). Ingen rohingyaer har offisielt blitt sendt tilbake fra Bangladesh til Myanmar etter utgangen av 2005 (FN-organisasjon B i Yangon november 2012; UNHCR i Dhaka mars 2013; UNHCR og RRRC i Cox's Bazar mars 2014). Ifølge RRRC fant aller siste offisielle repatriering av rohingyaer til Myanmar sted den 28. juli 2005.³

¹ Navnet ble endret fra Burma til Myanmar i 1989 av den tids regjering.

² Dagens Bangladesh var i perioden 1947-1971 en av fem provinser i Pakistan, kalt Øst-Pakistan.

³ Bangladeshiske myndigheter skal i 2011 ha forsøkt å returnere om lag 2400 rohingyaer til Myanmar, uten å lykkes. I begynnelsen av september 2014 skal bangladeshiske myndigheter ha annonsert at de vil repatriere flere enn 2000 rohingyaer, noe myndighetene i Myanmar skal ha godtatt. Tidspunkt for eventuelle returer er foreløpig ikke kjent (IRIN 2014).

Mange av de tidligere repatrierte har reist tilbake til Bangladesh igjen. I tillegg ankommer det kontinuerlig rohingyaer som ikke tidligere har hatt opphold i Bangladesh. Alle disse krysser grensen illegalt. Det er daglig illegal trafikk over grensen begge veier og av ulike årsaker, men majoriteten reiser fra Myanmar til Bangladesh for å søke tilflukt. Flere av Landinfos møtepartnere i Bangladesh i 2014, både i Dhaka (USAs ambassade; Storbritannias ambassade) og i Cox's Bazar (UNHCR; Internasjonal organisasjon A; Muslim Aid), mente at det er forholdsvis lett å krysse grensen illegalt mellom Myanmar og Bangladesh og at det er relativt stor ferdsel mellom de to landene, også etter urolighetene i Rakhine i 2012⁴. To organisasjoner som yter humanitær hjelp i grenseområdene (Internasjonal organisasjon A; Muslim Aid, møter i Cox's Bazar 2014), fortalte at det også forekommer, dog unntaksvis, at noen krysser grensen illegalt fra Myanmar til Bangladesh for å få medisinsk behandling, for så å returnere til Myanmar igjen. I tillegg er det personer som reiser illegalt mellom de to landene for å besøke familie, drive handel eller for smuglervirksomhet⁵.

Muslim Aid (møte Cox's Bazar 2014) opplyste at det generelt er mye kontakt mellom rohingya-befolkningene i de to landene. Dette foregår særlig per telefon, men også, om enn i mindre grad, i form av besøk. Flere møtepartnere i 2014, både i Dhaka (USAs ambassade; ECHO) og i Cox's Bazar (UNHCR; Muslim Aid), var av den oppfatning at rohingyaene i Bangladesh generelt er oppdatert på, eller i hvert fall vet noe om, hva som skjer i deres (deres families) hjemområde i Myanmar. De som fortsatt har familie som bor i Myanmar, vil vite mer om situasjonen der (UNHCR, Cox's Bazar).

Selv om det er mulig og forholdsvis utbredt å krysse grensen illegalt, vil det alltid være forbundet med en viss risiko. Bangladeshiske myndigheter ønsker å drive tilbake (*to push back*) rohingyaer som forsøker å krysse grensen inn til Bangladesh. Ifølge ICG (2014, s. 26) hevder *The Border Guards Bangladesh* (BGB), som patruljerer grensen Bangladesh-Myanmar, at de hver måned tvinger hundrevis av rohingyaer som forsøker å krysse grenseelven Naf, til å gjøre vendereis. Ifølge UNHCR (som sitert i U.S. Department of State 2014, s. 17-18) skal BGB mellom januar og september 2013 med tvang ha drevet rundt 5700 rohingyaer tilbake på grensen. Grensevaktene skal imidlertid også ha medlidenhet med rohingyaene, og velger noen ganger å overse de som krysser grenseelven eller å gi dem mat, vann og medisiner før de sender dem tilbake (ICG 2014, s. 26). Til tross for at et betydelig antall blir stoppet ved grensen, er det altså fortsatt fullt mulig med illegal grensepassering: «Despite these pushbacks the border remained porous, [...]» (U.S. Department of State 2014, s. 18).

Cox's Bazar District, som rohingyaene kommer til når de krysser grensen fra Rakhine State i Myanmar, er det fattigste området i Bangladesh med den lavest utdannede befolkningen. Dette, sammen med at Bangladesh er et svært folkerikt land med fattigdomsutfordringer, er trolig årsak til at rohingyaene ikke er spesielt velkomne i Bangladesh.

⁴ For mer informasjon om urolighetene i Rakhine State i Myanmar, se blant annet Landinfo temanotat *Myanmar: Rohingyaer* (2014, 2. desember), kapittel 3.3.3, s. 13-14 (http://www.landinfo.no/asset/3012/1/3012_1.pdf).

⁵ Illegal grensepassering for handel og smugling utføres også av bangladeshere.

Rohingyaer i Bangladesh er i hovedsak uten statsborgerskap og anses som ulovlige innvandrere. Disse kan deles inn i tre kategorier:

1. «Dokumenterte», det vil si de som er registrert (og bor) i offisielle flyktningeleirer
2. «Udokumenterte» som bor i uoffisielle flyktningeleirer
3. «Udokumenterte» som bor blant lokalbefolkningen

3.2 ROHINGYAER I OFFISIELLE FLYKTNINGLEIRER

Av opprinnelig 20 leirer etablert for rohingyaer i forbindelse med den store flyktningestrømmen i 1991-92, er det per 2014 to igjen: **Kutupalong** og **Nayapara**. De øvrige leirene ble stengt i perioden fra september 1993 til mars 1997. Kutupalong og Nayapara ligger i henholdsvis Ukhia og Teknaf Upazila⁶ (se vedlegg 2). Utlendingsforvaltningen⁷, sammen med representanter fra den norske ambassaden, besøkte begge disse leirene i mars 2014.

Som bildet under illustrerer ble det, i hvert fall av enkelte, gitt uttrykk for stor bevissthet om rohingyaenes situasjon i Myanmar:

Fra Kutupalong offisielle flyktningleir i Bangladesh (foto: Eli Melby).

Bildet viser kvinner som ønsker å rette oppmerksomhet mot rohingyaenes generelle situasjon, men det var hovedsakelig menn som tok kontakt med den norske delegasjonen under vårt besøk i Kutupalong og Nayapara. Mennene ga til en viss

⁶ Bangladesh er administrativt delt inn i syv *Divisions*, som igjen er delt inn i *Districts*, også kalt *Zila*, i alt 64 på landsbasis. Distriktene (*District/Zila*) er delt inn i *Sub-Districts*, enten *Upazila* eller *Thana*. Det er i underkant av 500 *Upazilas* i Bangladesh (UK Home Office 2013, s. 9).

⁷ En representant fra Landinfo og en fra Utlendingsnemnda (UNE).

grad uttrykk for frustrasjon over rohingyaenes situasjon i Myanmar, men i langt større grad snakket de om situasjonen i Bangladesh. Flere av dem hadde bodd i en flyktningleir i Bangladesh hele livet. Særlig yngre menn var frustrerte over egne framtidsutsikter, som de beskrev som svært begrensede både i og utenfor flyktningleiren.

QUICK FACTS OF NAYAPARA REFUGEE CAMP

General Information

Camp Started on	15th November, 1992.
Area of the Camp	3,234 sq. Km.
No. of Blocks	07
Refugee Families	3,068
Refugee Persons	18,268 (31st Dec 2005)
Refugee Sheds	562
Total no. of Schools	11
Total Students	4652
Male Students	2338
Female Students	2314
Mosques	13
Men Centre	01
Women Centres	02
Community Centre	01
Community Technical Access (CTA) Centre	04
VCT Centre	01
Block Centre	01
Library	01
Health Making Centre	01
Pre-natal Pits	01
Health Centres (Units)	01
Health House (Units)	01
Health Centres	01
Distribution	01
Laundry	01

GOB Agencies

Agency	Ministry / Department	No. of Staffs
Camp In-Charge	Ministry of Food & Disaster Management	28
MOH	Ministry of Health & Family Welfare	45
Police Camp	Bangladesh Police	18
Ansar Camp	02 Ansar Battalion	98
BGB Camp	42 BGB Battalion	34

UN Agencies

Agency	Implementing Agency
UNHCR	GOB, IDRC, ACFT, RTM, BIER, VERC
WFP	GOB, IDRC, ACFT, RTM, BIER, VERC
WHO	GOB
UNICEF	VERC
INFPA	RTM

Supplying Basic Need

Ration per person bi-weekly	
Rice	6.300
Pulse	0.560
3/Oil	0.260
Salt	0.190
Sugar	0.190
Blended Food	0.190

Health Sector

Out Patient Department (OPD)	
In Patient Department (IPD)	
Birth rate	
Mortality rate	
Infant Mortality rate	
Growth rate	
Neonatal Mortality rate	
Maternal Mortality rate	
Rate of Contraceptive Prevalence	

Education

Schools	Primary, pre-primary
Students	4652 & pre-primary 330 (Male)
Total	4982

Rundt 31 000 rohingyaer er registrert av UNHCR i de to offisielle flyktningleirene (UNHCR i Cox's Bazar, møte 2014), fordelt seg slik:

Av de 31 000 UNHCR-registrerte flykningene, har bangladeshiske myndigheter kun registrert 25 000 av dem. Det betyr at i Nayapara og Kutupalong er 25 000 rohingyaer registrert av både UNHCR og myndighetene, og det er en diskrepans i antall registrerte rohingya-flyktninger på 6000 (UNHCR i Cox's Bazar, møte 2014). En konsekvens er at det gis matrasjoner til 25 000 personer basert på myndighetenes registreringer, mens 6000 som er ansett som flyktninger av UNHCR, ikke mottar matrasjoner. Ifølge UNHCR i Cox's Bazar (møte 2014) har bangladeshiske myndigheter nå akseptert å anerkjenne og registrere 3000 flere, slik at avvikene mellom UNHCRs og myndighetenes antall registrerte rohingya-flyktninger i de to leirene vil bli redusert til 3000.

bangladeshiske myndigheter (UNHCR i Cox's Bazar, møte i mars 2014). Dette innebærer at enkelte barn er født av en mor som er registrert av UNHCR, men ikke av bangladeshiske myndigheter. Videre har disse barna ikke selv blitt registrert av myndighetene, selv om de er født i en offisiell flyktningleir.

Registrering av nyankomne i de offisielle flyktningleirene stengte i 1992, men det er noe usikkert når på året. Landinfo mener det kan legges til grunn at registreringen av rohingyaer i de offisielle flyktningleirene i Bangladesh opphørte en gang i tidsrommet mellom 1. mai og 1. november 1992.⁸

Etter at de offisielle flyktningleirene stengte for nye ankomster i 1992, og registreringen av rohingya-flyktninger ble avsluttet samme år, har ikke bangladeshiske myndigheter registrert noen nye med unntak av nyfødte som har registrerte foreldre (jf. over). UNHCR har imidlertid registrert enkelte, for eksempel nære familiemedlemmer til allerede registrerte flyktninger (men som ankom leiren etter at registreringen offisielt stengte) og nyfødte.

60–70 prosent av rohingyaene i Nayapara og Kutupalong er født i leirene (UNHCR, møte i Dhaka 2013; RRRC, møte i Cox's Bazar 2014). Flertallet i de offisielle flyktningleirene i Bangladesh i dag er altså annengenerasjons flyktninger, og etter hvert vil tredjengenerasjons flyktninger bo i disse leirene.

Beboerne i Nayapara og Kutupalong skal oppholde seg i leirene, og ikke utenfor. Det er imidlertid uproblematisk å bevege seg fritt inn og ut av leirene.

Kun et falleferdig gjerde utgjør her grensen mellom Nayapara offisielle flyktningleir og privat land (foto: Eli Melby).

⁸ I møte i Dhaka i 2007 opplyste UNHCR at registreringen opphørte den 1. mai 1992, mens UNHCRs lokalkontor i Cox's Bazar (møte 2014) mente at registreringen av nye rohingya-flyktninger i leirene ble avsluttet i oktober 1992. Ifølge Leger uten grenser (MSF 2002, s. 5) stengte bangladeshiske myndigheter leirene for nyankomne i mai 1992, mens registreringen av alle flyktningene ble ferdig i september 1992.

Beboerne i Nayapara og Kutupalong har ikke lov til å arbeide utenfor leirene. Likevel er det relativt mange som gjør det, ifølge både beboere i de to leirene og ulike møtepartnere i Cox's Bazar (mars 2014). Rohingyaene godtar generelt lavere lønninger enn lokalbefolkningen, noe som bidrar til å gjøre dem upopulære og uønsket blant de lokale bangladesherne som selv er fattige og har behov for en jobb.

Beboerne i de offisielle leirene skal heller ikke kunne gå på skole utenfor leiren, men det viser seg at dette er mulig for enkelte. Hvor mange det kan dreie seg om, er ikke kjent. Landinfo møtte i 2014 flere yngre menn i Nayapara og Kutupalong som hadde tatt ungdomsskole, og enkelte også høyere utdanning enn det, utenfor leiren. En fortalte at han finansierte skolegang utenfor leiren ved å jobbe utenfor leiren, mens en annen fortalte at skolegangen ble finansiert av slektninger i utlandet. De Landinfo samtalte med som hadde gått på skole utenfor flyktningleiren, hadde for øvrig svært gode engelskkunnskaper.

I de offisielle leirene er det mulig å få noe skolegang. Dette begynte gradvis fra opprettelsen av leirene, og fra 1995 ble tilbudet utvidet og bedre i og med at leirene da begynte å få gratis skolebøker fra bangladeshiske myndigheter. Myndighetene godkjente frem til 2013 at det i de offisielle leirene ble undervist til og med 5. klasse (*grade 5*) etter bangladeshisk læreplan og pensum. I 2013 godkjente myndighetene at skoletilbudet kan bli utvidet til å gjelde også 6. klasse (*grade 6*). Det betyr at en i de offisielle leirene *kan* ha fullført bangladeshisk skolepensum til og med 5. klasse før 2013, og til og med 6. klasse etter 2013 (UNHCR, møte i Cox's Bazar 2014). Landinfo er ikke kjent med hvor stor prosentandel av barna i leirene som begynner på skole der, men har hørt at frafallet er stort.

Skoleklasse i Nayapara offisielle flyktningleir, følger bangladeshisk skolepensum (foto: Eli Melby).

Hvis registrerte rohingyaer fra Nayapara eller Kutupalong beveger seg utenfor leirene, kan de bli pågrepet av politiet. De blir imidlertid i de aller fleste tilfeller

løslatt forholdvis raskt, og transportert tilbake til den leiren de tilhører. Som innehaver av et UNHCR ID-kort⁹ blir de ikke tiltalt etter utlendingslovgivningen (*The Foreigners Act*) (UNHCR, møte i Dhaka 2013; UNHCR, møte i Cox's Bazar 2014).

3.3 ROHINGYAER UTENFOR OFFISIELLE FLYKTINGLEIRER

Per 2014 befant det seg mellom 200 000 og 500 000 rohingyaer uten lovlig opphold utenfor de to offisielle flyktingleirene Kutupalong og Nayapara. Ulike kilder opererer med ulike tall, og UNHCRs anslag er lavere enn de bangladeshiske myndighetenes. Et så stort sprik i estimat illustrerer at man ikke vet hvor mange rohingyaer det er i Bangladesh utenfor de offisielle flyktingleirene.

Rohingyaer utenfor offisielle flyktingleirer og uten lovlig opphold i Bangladesh, såkalte *udokumenterte rohingyaer*, kan deles i to grupper etter bosted; (i) de som bor i uoffisielle leirer og (ii) de som bor utenfor leirer (blant lokalbefolkningen).

3.3.1 Rohingyaer i uoffisielle leirer

Det er to uoffisielle leirer for rohingyaer i Bangladesh:

- I. **Leda** leir, eller *Leda undocumented refugee site*, som ligger noen få kilometer fra den offisielle leiren Nayapara.
- II. **Kutupalong** leir, eller *Kutupalong Makeshift Camp*¹⁰, som er i umiddelbar nærhet til den offisielle leiren Kutupalong.

Landinfo besøkte Leda i mars 2014, og var rett utenfor Kutupalong uoffisielle leir uten å få slippe inn.

Både Leda og Kutupalong uoffisielle leirer har, etter det Landinfo forstår, eksistert siden 2008. Bangladeshiske myndigheter godkjente i 2008 at rohingyaer som bodde i den uoffisielle leiren *Tal*, ble omplassert til et område som ble stilt til rådighet av myndighetene (*Forest Department*), og dette ble Leda leir (ECHO, møte i Dhaka 2014). Kutupalong uoffisielle leir vokste frem ved at rohingyaer bosatte seg rett utenfor Kutupalong offisielle flyktingleir.

I henhold til informasjon Landinfo fikk i møter i Cox's Bazar i mars 2014, bor det mellom 30 000 og 32 000 personer i Kutupalong uoffisielle leir (internasjonal organisasjon A og B), mens det i Leda er mellom 15 000 (Muslim Aid) og 18 000 (internasjonal organisasjon B). Totalt bor det altså mellom 45 000 og 50 000 i de to uoffisielle leirene.

Antallet rohingyaer i begge leirene holder seg noenlunde stabilt, selv om det hele tiden er noen som ankommer og noen som forlater leirene. Hver måned er det omtrent like mange som reiser ut, som det kommer nye og/eller personer som vender tilbake etter å ha vært borte en stund (internasjonal organisasjon A; internasjonal organisasjon B; Muslim Aid, møter i Cox's Bazar 2014). Internasjonal organisasjon A anslo at det i Kutupalong uoffisielle leir hver måned er cirka 35 nykommere og/eller tilbakevendte og 35 som forlater leiren. Noen av de som forlater leiren,

⁹ Se 3.4.1 for mer om ID-kort i de offisielle leirene.

¹⁰ *Kutupalong Makeshift Camp* vil i det følgende omtales som Kutupalong uoffisielle leir, for å skille den fra den offisielle leiren Kutupalong. Leda uoffisielle leir vil derimot kun omtales som «Leda».

forlater også landet (med båt¹¹), noen drar til Chittagong (ofte temporært), og noen bosetter seg i lokalsamfunnet utenfor leiren. Muslim Aid (møte i Cox's Bazar 2014) anslo at 70 prosent av befolkningen i Leda bor permanent i leiren, mens de resterende 30 prosent «kommer og går». Av de som flytter til de to uoffisielle leirene, er det hver måned noen som kommer rett fra Myanmar, men de fleste befinner seg allerede i Bangladesh, og noen har gjort det lenge.

Internasjonale humanitære organisasjoner yter bistand til rohingyaene i de uoffisielle leirene, og også til øvrig befolkning utenfor leirene hvis disse oppsøker hjelp. Lokalbefolkningen er generelt svært fattig, og de humanitære organisasjonene som er til stede i området, skiller ikke mellom rohingyaer og bangladeshere, men søker å yte bistand til de som har behov (internasjonal organisasjon A, møte i Cox's Bazar 2014).

Forholdene, som for eksempel boligstandarden, i de uoffisielle leirene fremsto som generelt dårlig, og dårligere enn i de offisielle. Bildet under er fra Kutupalong uoffisielle leir.

Hus i Kutupalong uoffisielle leir (Kutupalong Makeshift Camp) (foto: Eli Melby).

Rohingyaene i de uoffisielle leirene har formelt sett ingen rettigheter, ingen beskyttelse og ingen dokumentasjon¹².

Ifølge Muslim Aid, som yter humanitær bistand i Leda, er religiøse madrassaer (madraser) det eneste skoletilbudet i Leda. Trolig gjelder det samme for Kutupalong uoffisielle leir. Et fåtall rohingyaer fra de uoffisielle leirene går på skole i lokalsamfunnet, selv om de egentlig ikke har anledning til det som irregulære migranter i Bangladesh. De som går på bangladeshisk skole, er som oftest i besittelse av et bangladeshisk ID-dokument, som enten er falskt eller et genuint dokument med

¹¹ Se 3.7.

¹² Se kapittel 3.4.2.2 for mer informasjon om rohingyaer som er i besittelse av bangladeshiske identitetskort.

uriktig innhold (Muslim Aid, møte i Cox's Bazar 2014). Internasjonal organisasjon B (møte i Cox's Bazar 2014) mente at det er langt større sannsynlighet for at en dokumentert rohingya fra en av de offisielle flyktningleirene, har gått på en bangladeshisk skole/utdanningsinstitusjon utenfor leiren, enn at en udokumentert rohingya fra en uoffisiell leir har gjort det.

En organisasjon som yter humanitær bistand i Kutupalong uoffisielle leir (internasjonal organisasjon B, møte i Cox's Bazar 2014), hevdet at udokumenterte rohingyaer ofte blir utnyttet av enkelte bangladeshere i lokalsamfunnet. Rohingyaene blir mer eller mindre alltid dårligere betalt enn lokalbefolkningen for samme type jobb. Ofte er de udokumenterte rohingyaene avhengige av å få arbeid gjennom en lokal mafia (også omtalt som «a big guy»), som de – til tross for å være underbetalt - må betale penger (*protection money*) til for ikke å bli arrestert av politiet når de beveger seg utenfor den uoffisielle leiren for å arbeide (internasjonal organisasjon B, Cox's Bazar 2014; ECHO, Dhaka 2014). Den lokale mafiaen holder som oftest til i nærhet til de uoffisielle leirene, men kan også være lenger unna som i Chittagong by. Udokumenterte rohingyaer er mer eller mindre beskyttet fra å bli pågrepet av politiet så lenge de jobber for, og/eller betaler penger til, en slik mafia/mektig person.

De som ikke har slik beskyttelse, blir ofte pågrepet av politiet når de forlater leiren, og enkelte skal også ha blitt arrestert inne i de uoffisielle leirene. De arresterte blir ofte løslatt hvis de betaler litt penger (ECHO, møte i Dhaka 2014). Udokumenterte rohingyaer som blir pågrepet, kan imidlertid også bli tiltalt for overtredelse av utlendingsloven og fengslet (ECHO, Dhaka 2014; UNHCR, Cox's Bazar 2014; Muslim Aid, Cox's Bazar 2014).

Ifølge Arakan Project¹³ (2010) gjennomførte bangladeshiske myndigheter omfattende aksjoner mot uregistrerte flyktninger i de uoffisielle leirene i januar 2010, med det utfallet at flere enn 500 rohingyaer ble arrestert. Noen av de arresterte skal ha blitt tvunget tilbake til Myanmar, mens andre ble siktet etter utlendingslovgivningen og fengslet. Det foreligger ikke opplysninger om siktelsene eller utfallet av eventuelle rettsprosesser. Arakan Project (2010) hevder at det parallelt med slike razziaer mot udokumenterte rohingyaer i uoffisielle leirer, har vært anti-rohingya-propaganda i bangladeshiske medier og en oppblomstring av anti-rohingya-holdninger i den bangladeshiske lokalbefolkningen.

3.3.2 Rohingyaer i lokalsamfunnet utenfor leirene

Det bor et ukjent antall udokumenterte rohingyaer utenfor leirene i det bangladeshiske samfunnet. Bangladeshiske myndigheter mener at det er flere enn det UNHCR anslår, og estimatene varierer mellom 200 000 og 500 000. De fleste bor i Chittagong Division, hovedsakelig i Cox's Bazar og Bandarban Districts. De er ansett som illegale innvandrere, kan arresteres i medhold av utlendingslovgivningen, og er formelt sett uten rettigheter som tilgang på arbeid, skole og helsetjenester. Ofte utnytted de av lokalsamfunnet.

Det er store variasjoner i hvor integrert rohingyaer utenfor leirene er i det bangladeshiske samfunnet, og også i hvor godt lokalbefolkningen kjenner til deres bakgrunn. Ifølge UNHCR i Cox's Bazar (møte 2014) føler rohingyaer som bor i

¹³ The Arakan Project er en menneskerettighetsorganisasjon som overvåker og dokumenterer situasjonen for rohingyaer.

bangladeshiske landsbyer seg ofte både utrygge og redde, og de føler at lokalbefolkningen er fiendtlig innstilt mot dem fordi de er rohingyaer. Lokalbefolkningen omtaler ofte rohingyaer som *burmaja* (UNHCR i Cox's Bazar, telefonmøte 2013).

Både Muslim Aid og RRRC i Cox's Bazar (møter 2014) ga uttrykk for at den bangladeshiske lokalbefolkningen nesten alltid vil vite hvem som er rohingya i en landsby. Dette står tilsynelatende i motsetning til informasjon fra Muslim Aid i Dhaka (februar 2013) og RRRC (Cox's Bazar 2014), som begge mente at mange rohingyaer som bor utenfor leirene, ofte vil søke å skjule sin bakgrunn, og i mange tilfeller lykkes og assimileres så godt i lokalsamfunnet at de unngår å bli identifisert som rohingya. Trolig står ikke disse opplysningene i motsetning til hverandre, og begge deler kan være riktig. I mange tilfeller vet lokalbefolkningen hvem som er rohingyaer, men over tid kan de assimileres så godt inn i lokalsamfunnet at deres bakgrunn blir «glemt» eller ukjent for naboene. Dette kan særlig gjelde hvis de flytter til en ny landsby, eller til en by hvor graden av sosial kontroll trolig er noe mindre.

UNHCR i Cox's Bazar (telefonmøte 2013) fortalte det er en høy grad av integrering av rohingyaer i lokalsamfunnet i Cox's Bazar-området, og at mange har tilgang til en rekke tjenester. UNHCR (Cox's Bazar 2013) fortalte at selv om en i teorien ikke skal ha tilgang til blant annet skolegang og helsetjenester i Bangladesh uten å vise noen dokumenter, er det ikke alltid slik i realiteten. Derfor *kan* rohingyaer ha gått på bangladeshisk skole uten å være i besittelse av noen bangladeshiske dokumenter. Videre er en del rohingyaer i besittelse av bangladeshiske ID-dokumenter, selv om de formelt sett ikke er berettiget til det. Dette gjelder også udokumenterte rohingyaer som bor i det bangladeshiske lokalsamfunnet.

3.4 DOKUMENTER

3.4.1 Fra offisielle flyktningleirer

3.4.1.1 Familiebøker

Bangladeshiske myndigheter har fra 1993¹⁴ utstedt en såkalt familiebok (*Family Book*) til rohingyafamilier som er registrert av bangladeshiske myndigheter og UNHCR, og som er bosatt i en av de offisielle flyktningleirene¹⁵ (UNHCR i Cox's Bazar, møte 2014).

I en familiebok skal alle familiemedlemmer være registrert i ett dokument. I en del tilfeller har dette medført at også voksne barn, samt deres ektefeller og barn, har vært oppført i det samme dokumentet. Noen familiebooker har inneholdt navnene på så mange som 45 familiemedlemmer (UNHCR 2008). Familiebookene utgjorde frem til 2008 det offisielle registreringsdokumentet til alle de oppførte familiemedlemmene, selv om det bare var en bok per familie.

¹⁴ Landinfo har ikke informasjon om når i 1993 (hvilken måned).

¹⁵ Opprinnelig 20 leirer, nå er det to igjen (se 3.2).

Familiebøkene ga (gir) grunnlag for å motta matrasjoner i de offisielle leirene. Det vil si at en får matrasjoner etter hvor mange som er oppført i familieboken. For å være oppført må en være registrert av bangladeshiske myndigheter.

Ifølge UNHCR i Cox's Bazar (møte 2014) har mange rohingyaer som ble repatriert til Myanmar, fått ta boken med seg, slik at det eksisterer en del familiebøker utenfor leirene. I disse tilfellene ble høyre hjørne av boken kuttet av. Det har forekommet at familiebøker har blitt solgt utenfor leirene, og kjøperne kunne blant annet bruke dem til å få tilgang til tjenester innenfor den aktuelle leiren (UNHCR 2008).

Ifølge UNHCR (møte i Dhaka, 2013) eksisterer familiebøkene fortsatt. Det er Landinfos forståelse at familiebøkene stadig danner basis for tildeling av matrasjoner, selv om det nå også eksisterer individuelle ID-kort.

3.4.1.2 Individuelle ID-kort (*Refugee Cards*)

Fra midten av 2008 begynte UNHCR å utstede individuelle ID-kort, også omtalt som *Refugee Card*, til personer over fem år bosatt i de offisielle leirene (UNHCR 2008; UNHCR i Cox's Bazar, møte 2014). Dette skal være anerkjent som gyldig legitimasjon av bangladeshiske myndigheter (UNHCR 2008). ID-kortet gir beskyttelse i den forstand at hvis en blir pågrepet utenfor leiren, skal en ikke bli tiltalt for overtredelse av utlendingsloven (UNHCR i Cox's Bazar, møte 2014).

Landinfo har i møter med UNHCR, både i Dhaka (2013) og ved avdelingskontoret i Cox's Bazar (2014), fått utfyllende beskrivelse av ID-kortets utseende og også blitt forelagt ekte eksemplarer av slike kort. Størrelsen på kortet er 8,5 x 5,5 cm, har UNHCR sin logo, og inneholder blant annet bilde, navn og fødselsår på kortinnehaver. Kortet inneholder informasjon/tekst på både engelsk og bangla. Det fremgår av kortet hvilket år det ble utstedt, og de fleste ble utstedt i 2008. Kortet har ingen spesifisert gyldighetstid. Under fotografiet av kortinnehaveren på høyre side, er det på alle kort et ellevesifret individuelt nummer. For de fleste starter dette ellevesifrete nummeret med de tre tallene 742, hvilket innebærer at en er registrert av både bangladeshiske myndigheter og UNHCR. I tillegg har alle kort et såkalt **MRC-nummer** (*Master Registration Card* nummer). MRC-nummeret består alltid av enten fem tall, eller fire tall og en Z først. Dette femsifrede MRC-nummeret (fem tall, eller en Z etterfulgt av fire tall) er et familienummer, hvilket innebærer at det er felles for hele familien. Ifølge UNHCR i Cox's Bazar (telefonmøte 2013) bør alle som har bodd i en offisiell flyktningleir, vite sitt MRC-nummer og huske dette utenat i ettertid.

Det er kun hvis en rohingya har bodd i en av de offisielle leirene, at han/hun skal være i besittelse av et individuelt UNHCR ID-kort (*Refugee Card*). Forfalskede kort er imidlertid forholdsvis utbredt, og en kan finne personer som ikke har bodd i leirene, som (uberettiget) er i besittelse av UNHCR ID-kort (UNHCR i Dhaka, møte 2013). UNHCR ga overfor Landinfo uttrykk for at en person som uberettiget er i besittelse av et UNHCR ID-kort, kan ha beskyttelsesbehov selv om dokumentet er falsk og/eller er ervervet på uriktig vis.

3.4.1.3 Andre dokumenter/registrering i leirene

I en periode i 1992 og 1993, før familiebøkene ble introdusert, ble det utstedt rosa *Master Registration Cards* (UNHCR, Cox's Bazar, 2014).

I tillegg har det fra 2005 blitt utstedt såkalte *Non-food item cards*. Disse er gule, og omtales også som *Yellow card*. Kortet gir rett til basis nødvendighetsartikler, som for eksempel såpe og tannpulver¹⁶. Det er Landinfos forståelse at det utstedes ett kort per familie. Kortet er laminert, og har siden 2011 vært i A5-størrelse. Kortet må fornyes årlig.

UNHCR skal ha oppdaterte registre over alle i de offisielle leirene som har vært registrert av UNHCR. Organisasjonen har også registre over fødsler og dødsfall i leirene. Mellom 2001 og 2005 tok en familiebilder av alle de UNHCR-registrerte i leirene, og disse skal også finnes i UNHCR sine registre. Fra 2005/2006 skal alle ha et individuelt fotografi i UNHCRs registre.

3.4.2 Bangladeshiske dokumenter

3.4.2.1 Generelt om notoritet

Korrupsjon er svært utbredt i Bangladesh, og gjennomsyrrer samfunnet og forvaltningen på alle nivåer. Som i mange andre land der korrupsjon er utbredt, forekommer det også i Bangladesh både falske og forfalskede dokumenter, samt genuine dokumenter med uriktig innhold.

I tillegg til at utstrakt korrupsjon muliggjør utstrakt ervervelse av falske/uriktige dokumenter, innebærer også fravær av sentrale registre for personopplysninger at det lettere kan være mulig å fremskaffe dokumenter med uriktig innhold, da innholdet ofte ikke vil bli sjekket mot andre, lokale, håndskrevne registre.

To av Landinfos møtepartnere i 2014 uttalte at «alt» kan kjøpes i Bangladesh, også dokumenter (USAs ambassade i Dhaka; UNHCR i Cox's Bazar). Kanadiske myndigheter mener også at en ved betaling kan få tak i de dokumenter en ønsker, og omtaler forekomsten av bangladeshiske dokumenter som på en eller annen måte er «uriktige» (*fraudulent*), som betydelig (Immigration and Refugee Board of Canada 2010). Basert på informasjon fra Landinfos reiser til Bangladesh i 2007, 2013 og 2014, samt øvrig kunnskap om landet, mener Landinfo at en i stor grad kan skaffe seg dokumentene en ønsker hvis en har penger og/eller kontakter.

3.4.2.2 Rohingyaer og bangladeshiske dokumenter

Rohingyaer i offisielle flyktningleirer er de eneste som legalt kan få noen dokumenter i Bangladesh, herunder UNHCR ID-kort (*Refugee Card*).¹⁷

Rohingyaer i Bangladesh har ikke rett til nasjonale ID-dokumenter, og kan følgelig ikke på legalt vis erverve bangladeshisk dokumentasjon som fødselsattest, ID-kort og pass (Storbritannias ambassade; UNHCR i Cox's Bazar, møter i Bangladesh i 2014).¹⁸ Etter det Landinfo har fått opplyst fra flere møtepartnere, er likevel en del rohingyaer i besittelse av et bangladeshisk ID-kort (Muslim Aid i Dhaka, 2013; ECHO i Dhaka, 2014; Muslim Aid i Cox's Bazar, 2014; UNHCR i Cox's Bazar, 2014; Internasjonal organisasjon B, Cox's Bazar 2014). Ifølge Muslim Aid (Cox's Bazar, 2014) er det tale om både falske/forfalskede bangladeshiske ID-kort og ID-kort utstedt av rette myndighet med uriktig innhold.

¹⁶ Tannpulver, eller *tooth-powder*, er de fattiges tannpasta og fremstilles i leirene.

¹⁷ Se 3.4.1.1 – 3.4.1.3.

¹⁸ Landinfo legger til grunn at det her er tale om rohingyaer ankommet Bangladesh etter frigjøringen i 1971.

Det er flere måter rohingyaer i Bangladesh urettmessig kan erverve nasjonale ID-dokumenter. Internasjonal organisasjon B (Cox's Bazar 2014) mente at rohingyaer forholdsvis enkelt, hvis de har penger, kan skaffe seg en bangladeshisk fødselsattest ved å bestikke lokale myndighetspersoner. Fødselsattesten kan gjøre det mulig å få et nasjonalt ID-kort. Videre kan rohingyaer som jobber for mektige folk/lokal mafia, få hjelp fra dem til å skaffe seg et bangladeshisk ID-kort (UNHCR i Cox's Bazar, møte 2014). Dette vil da være et genuint ID-kort, men med uriktig innhold.

I forbindelse med velgerregistreringen før valget i Bangladesh i 2008 skal det på landsbasis ha blitt utstedt om lag 80 millioner identitetskort/valgkort; *National Identity Card* (NID) også omtalt som *Voters Card* (Islam, Baniamin & Rajib 2012, s. 1). Ifølge Muslim Aid (møte i Dhaka 2013) ble mellom 20 000 og 30 000 rohingyaer registrert som bangladeshiske velgere i 2008, utelukkende for å skaffe seg et ID-kort (*NID/Voters Card*). Attester eller bekreftelser fra lokale ledere, for eksempel en *Union*¹⁹ *Chairman*, var for mange rohingyaer tilstrekkelig for å bli registrert som velger og derved å få et *NID/Voters Card*. Dette skal ha skjedd fordi enkelte lokalpolitikere ønsket å sikre seg flere stemmer, og rohingyaene lovte å stemme på dem som en gjenytelse (Muslim Aid i Dhaka, møte 2013).

Ifølge USAs ambassade, ECHO (møter i Dhaka 2014) og UNHCR (møte i Cox's Bazar 2014) er enkelte rohingyaer også i besittelse av bangladeshisk pass. Dette har de ervervet seg uten å være berettiget til det, og uten at passet på noen måte er bevis på bangladeshisk nasjonalitet.

Enkelte rohingyaer kan altså inneha bangladeshiske dokumenter som fødselsattest, ID-kort, og mer unntaksvis et pass, selv om de verken er borgere av landet eller har lovlig opphold der. I og med at noen av dokumentene vil være genuine dokumenter med uriktig innhold, vil dokumentverifikasjon alene ikke nødvendigvis avdekke om dokumenter er ervervet på illegalt vis.

3.5 SPRÅK

Hovedspråket i Bangladesh er *bengali* (*bangla*). I sørøstlige Bangladesh, i Chittagong Division, snakkes det som av mange kilder, herunder Ethnologue (u.å.), omtales som *chittagonian bengali*, eller bare *chittagonian*. Rohingyaenes språk blir kalt *rohingya*, eller *rohinja*. Både chittagonian og rohingya er distinkt forskjellig fra det bengali som snakkes i for eksempel hovedstaden Dhaka, der dialekten ligger tett opptil såkalt standard-bengali.

Begrepe dialekt og språk er ikke entydige eller klart definerte innenfor språkvitenskapen. Om to beslektede språkformer defineres som to ulike språk, eller ulike dialekter av ett felles språk, avhenger ikke alltid av graden av språklige forskjeller når det gjelder uttale, ordforråd og grammatisk struktur. Landinfo vil i det følgende omtale rohingya og chittagonian som **dialektvarianter** av bengali. Landinfo vil altså ikke omtale bengali, chittagonian og rohingya som ulike språk, selv om en vil finne kilder som gjør det.

¹⁹ Som nevnt i fotnote 6 er Bangladesh delt i *Divisions*, som er delt i *Districts* (*Zila*), som igjen er inndelt i *Sub-Districts* (*Upazila* eller *Thana*), og disse er så delt inn i *Union* (*Union Parishad*). Ifølge UK Home Office (2013, s. 9) er det om lag 4500 *Union Parishads* i Bangladesh. *Union* er altså et lavt administrativt nivå i Bangladesh.

Det presiseres at ingen av de møtepartnerne som blir referert til i dette kapitlet, er lingvister og at deres oppfatninger og meninger vedrørende språklige likheter og ulikheter ikke er vitenskapelig fundert, men snarere personlige oppfatninger basert på egne erfaringer etter å ha bodd og arbeidet med rohingyaer i Chittagong Division og for enkelte også at de selv er fra området.

I totalt åtte møter i Bangladesh, i 2013 (IOM; UNHCR/Dhaka; Muslim Aid; Imtiaz Ahmed²⁰; Mobassherul Alam²¹) og 2014 (Alam; UNHCR/Cox's Bazar; University of Chittagong), ble det uttalt at rohingya og chittagonian er svært like og at det kan være vanskelig å skille mellom en rohingya fra Myanmar og en bangladesher fra Chittagong Division/Cox's Bazar District ut fra hvordan de snakker. Disse møtepartnerne fortalte videre at mens en person fra Dhaka ikke kan høre forskjell på en bangladesher fra Chittagong/Cox's Bazar-området og en rohingya, så kan en fra Chittagong (Division) høre forskjell. Det innebærer at hvis en selv kan chittagonian, kan en skille mellom chittagonian og rohingya, mens for en som kommer fra områder med andre bengali-dialekter, vil det være svært vanskelig å skille.

UNHCRs lokalkontor i Cox's Bazar (2014) mente at chittagonian som snakkes i Cox's Bazar District, og rohingya som snakket av rohingyaer fra Myanmar, er tilnærmet like. IOM (2013) og UNHCR Cox's Bazar (2014) fortalte at en forskjell er at rohingyaer bruker noen arabiske ord, samt noen hindi- og urdu-ord, som ikke brukes på chittagonian. Alam, som Landinfo hadde samtaler med i både 2013 og 2014, og som gjennom sitt arbeid har kontakt med rohingyaer, fortalte at når det gjelder forskjeller mellom rohingya-dialekten og chittagonian som snakkes i og rundt Chittagong by, er det både enkeltord som er ulike og uttaleforskjeller av samme ord.²²

UNHCR i Cox's Bazar uttalte i telefonmøte i 2013 at rohingya som snakket av en rohingya fra Myanmar, er ganske forskjellig fra chittagonian som snakket i området i og rundt Chittagong by, men at rohingya er nesten helt likt slik de snakker i Teknaf helt sørøst i Bangladesh og svært nær grensen til Myanmar. Det samme ble fortalt i et møte på Universitetet i Chittagong (2014), der Landinfo blant annet snakket med en bangladeshisk universitetsansatt fra Teknaf. Vedkommende mente at slik en rohingya fra Myanmar snakker, og slik de snakker i Teknaf i Bangladesh, er hundre prosent likt. Vedkommende mente altså at rohingya-dialekten²³ og chittagonian som snakket helt sørøst i Bangladesh, er identiske. Samme kilde, med lokalkjennskap til området og høyere universitetsutdannelse, mente at lokalbefolkningen fra Teknaf og om lag 20 kilometer nordover i Bangladesh og rohingyaene fra Myanmar snakker helt likt.

²⁰ Imtiaz Ahmed har doktorgrad i statsvitenskap, og er professor ved universitetet i Dhaka. Han har skrevet og redigert en rekke bøker, herunder *The Plight of the Stateless Rohingyas* (2010). Vil heretter bli referert til som Ahmed i løpende tekst.

²¹ Mobassherul Alam er prosjektkoordinator i Research Initiatives Bangladesh (RIB). RIB er en organisasjon (NGO) som jobber med strategier og programmer som kan bidra til bærekraftig fattigdomsbekjempelse i Bangladesh. Gjennom sitt arbeid i RIB har Mobassherul Alam jobbet i de offisielle flyktningeleirene siden 2011. Han vil heretter bli referert til som Alam i løpende tekst.

²² Som eksempel på ord med uttaleforskjell ble nevnt «jente», som heter *maya pua* på chittagonian og *milia pua* på rohingya. Som eksempel på helt ulike ord ble nevnt «egg», som heter *dim* på chittagonian og *andha* på rohingya.

²³ Som vedkommende for øvrig var motvillig til å omtale som et eget språk eller dialekt.

Landinfo mener en kan si at dialektene rohingya og chittagonian fremstår som svært like og vanskelige å skille for en som ikke selv har lokalkunnskap, og jo lenger sørøst en kommer i Bangladesh, desto mer ligner den lokale dialekten den som rohingyaene fra Myanmar snakker. Helt sørøst i Bangladesh (nær Teknaf) er dialektene på bangladeshisk og myanmarsk side av grensen like eller tilnærmet like.

Landinfo bemerker at de språklige forskjellene mellom en rohingya fra Myanmar som bor i Bangladesh, og lokalbefolkningen i Bangladesh, over tid vil bli utvisket. Særlig vil dette gjelde for rohingyaer som har mye med den bangladeshiske lokalbefolkningen å gjøre, så som udokumenterte rohingyaer som bor utenfor både offisielle og uoffisielle leirer. Mange rohingyaer kom til Bangladesh for over 20 år siden (begynnelsen av 1990-tallet), og mange av disse igjen var barn da de kom. Videre er svært mange født i Bangladesh. De som er født og oppvokst i en offisiell flyktningleir, vil mest sannsynlig kunne snakke rohingya, eller i hvert fall ha kjennskap til rohingya (Alam; UNHCR, telefonmøter 2013). Imidlertid vil disse svært ofte også beherske chittagonian som snakket i/rundt Chittagong by (Muslim Aid; UNHCR/Dhaka; UNHCR/Cox's Bazar, møter i Dhaka/telefonmøte 2013). Muslim Aid (Dhaka 2013) og UNHCR i Cox's Bazar (telefonmøte 2013) mente at rohingyaer som er født og oppvokst i de offisielle leirene, også ofte kan bengali (bangla), det vil si en bengali-dialekt som likner mer på standard-bengali. Dette vil særlig gjelde guttene.

For rohingyaer som enten kom til Bangladesh som barn eller som er født i Bangladesh, og som har vokst opp *utenfor* en flyktningleir, vil det være vanskelig ut i fra slik vedkommende snakker å avgjøre om han/hun er rohingya eller bangladesher (Alam telefonmøte 2013; UNHCR i Cox's Bazar telefonmøte 2013).

3.6 KULTURELL BEVISSTHET OG ROHINGYA-IDENTITET

I tillegg til etnisk, religiøs og språklig likhet, er rohingyaene kulturelt svært like bangladeshere, særlig fra sørøstlige Bangladesh. Flere lokalansatte ved UNHCRs avdeling i Cox's Bazar (møte 2014) mente at rohingyaer fra Rakhine i Myanmar, og bangladeshere fra Cox's Bazar-området, har samme kultur og at det er vanskelig å skille mellom dem ut fra klesdrakt, matvaner, feiring av ulike begivenheter, sanger og/eller andre skikker eller tradisjoner. Ulikhetene fremstår som få og marginale, og som for eksempel at rohingyaene har skjorten inne i *lungien*²⁴ og bangladesherne har den utenpå (UNHCR; Alam, møter i Cox's Bazar 2014).

Ifølge både UNHCR i Dhaka (2013), UNHCR i Cox's Bazar (2013 og 2014), Muslim Aid (2013), Ahmed (2013), ECHO (2014) og Alam (2014), har rohingyaer i Bangladesh som oftest en bevissthet om at de er rohingya og de identifiserer seg som rohingya. Særlig gjelder dette rohingyaer som tidligere har bodd i Myanmar, samt de som bor i leirer. Muslim Aid (møte i Dhaka 2013) mente at rohingyaer som bor i en leir, offisiell eller uoffisiell, generelt har mer kunnskap om sin rohingyabakgrunn (herunder språk), enn de som bor i det bangladeshiske lokalsamfunnet utenfor leirene.

²⁴ Lungi er et tradisjonelt plagg (et stoffstykke) som surres rundt midjen liknende et skjørt, i blant annet Bangladesh, Myanmar, India og Pakistan.

Myndighetene i Myanmar refererer til rohingyaer som *bengali*, eller *muslim bengali* (UNHCR, møte i Dhaka 2013; U.S. Department of State 2014, s. 29). Det kan være enkelte rohingyaer i Bangladesh som identifiserer seg selv som bengaler (*bengali*), men ikke som bangladesher (*bangladeshi*) (ECHO, møte i Dhaka 2014). Hvis en rohingya omtaler seg selv som *bangladeshi*, *bengali*, eller *muslim bengali*, vil det fortrinnsvis være når de kan, eller tror de kan, oppnå fordeler ved det (Alam, telefonmøte 2013). Også den bangladeshiske lokalbefolkningen sier i enkelte tilfeller at de er rohingya, hvis det kan medføre en fordel eller de tenker at det lønner seg i akkurat den situasjonen (Internasjonal organisasjon A, møte i Dhaka 2013). Alam (2013) mente dessuten at enkelte rohingyaer i Bangladesh, fortrinnsvis annen- eller tredjegenasjons, kan referere til seg selv som *arakanese*, *bangladeshi* eller *burmese*, fordi de er usikre på hvordan de skal omtale sin egen nasjonalitet.

Muslim Aid og UNHCR (møte i Dhaka 2013) fremhevet at mange annen- og/eller tredjegenasjons udokumenterte rohingyaer utenfor leirene vet forholdsvis lite om sin egen etniske bakgrunn. For en del av disse har det vært viktig å bli ansett som bangladeshere og en del av lokalsamfunnet. Enkelte har også foreldre som har oppfordret og hjulpet dem til å bli assimilert i det bangladeshiske samfunnet. Mange av de som har ønsket å skjule at de er rohingyaer, vil trolig ha liten kunnskap om, og bevissthet om, egen kultur og identitet. Jo lenger en rohingya har bodd i Bangladesh, utenfor leirer, jo vanskeligere vil det ofte være å skille mellom en lokal bangladesher og en rohingya (Alam, telefonmøte 2013).

UNHCR (møte i Cox's Bazar 2014) mente likevel at alle rohingyaer i Bangladesh vil vite navnet på landsbyen de selv er fra i Myanmar, og også at de fleste annengenerasjons rohingyaer vil vite navnet på landsbyen der foreldrene kom fra. Ifølge UNHCR har rohingya-landsbyene i Myanmar ofte to navn; ett burmesisk og ett rohingya. Rohingyaer i Bangladesh er også ofte orientert om hva som skjer i deres «hjemområde», det vil si der de selv eller foreldrene kom fra i Myanmar. De som fortsatt har familie i Myanmar, vil ofte være mer oppdatert på grunn av kontakt med dem per telefon og mer sjelden også ved besøk.

3.7 ROHINGYAER – OG BANGLADESHERE – SOM FORLATER BANGLADESH MED BÅT

Selv om det i Bangladesh eksisterer en viss medfølelse med rohingyaenes situasjon, gjør bangladeshiske myndigheter mye for å forhindre at det blir attraktivt for rohingyaene å komme til, og slå seg ned i, Bangladesh. Forholdene bidrar til at mange forlater landet.

Since the 1970s, the official position of every Bangladesh government, civilian or military, has been that all Rohingya will return to Myanmar. They have also been careful not to create conditions that would entice additional people over the border – so that while Bangladesh is generally sympathetic to their situation, it is also “creating an environment that compels them to leave for India, Malaysia and the Middle East” (ICG 2014, s. 26).

Stadig flere rohingyaer forlater Bangladesh sjøveien (IOM, møte i Dhaka 2013; Storbritannias ambassade, møte i Dhaka 2014; UNHCR møte i Dhaka 2014; internasjonal organisasjon B, møte i Cox's Bazar 2014). Disse ønsker seg primært til Malaysia.

Det skal også være bangladeshere blant de illegale emigrantene. Ifølge UNHCR (2014a; 2014b) er de fleste rohingyaer, men andelen bangladeshere er økende. En av Landinfos møtepartnere i Dhaka i 2014 (Storbritannias ambassade) mente at antallet rohingyaer og bangladeshere er ganske likt, mens to andre (Internasjonal organisasjon B; UNHCR i Dhaka) kun sa at det er en blanding av rohingyaer og bangladeshere som forlater Bangladesh ureglementert med båt uten å anslå forholdstallet.

Menneskesmuglingstrafikken fra Bangladesh og Myanmar i Bengalbukta blir stadig bedre organisert og øker i omfang. Ifølge UNHCR (2014b) forlot anslagsvis 53 000 personer de to landene med båt i tolv måneders-perioden fra juli 2013 til juni 2014. Dette representerer en økning på mer enn 60 prosent sammenliknet med de foregående 12 månedene. I en periode på i underkant av to år, fra juni 2012 til april 2014, skal minst 86 000 ha forlatt Bangladesh og Myanmar ureglementert per båt (UNHCR 2014a). Majoriteten reiser fra Teknaf i Bangladesh, samt Maungdaw og Sittwe i Myanmar.

Noen av Landinfos møtepartnere i Bangladesh i 2014 (ECHO, Dhaka; UNHCR, Dhaka; Muslim Aid, Cox's Bazar) ga noe ulike opplysninger om hva menneskesmuglerne tar betalt for en illegal reise fra Bangladesh til Malaysia. Beløpene som ble nevnt, varierte fra 1000 euro til mellom 2000 og 2500 amerikanske dollar, altså fra om lag 8500 til 16 500 kroner²⁵. Lønns- og levekostnadsnivået i Bangladesh er svært mye lavere enn i Norge. De nevnte beløp er store summer for fattige mennesker i Bangladesh, og mange setter seg i høy gjeld.

²⁵ Basert på en vekslingskurs på 1 USD = 6,6 NOK og 1 euro = 8,33 NOK per 23. oktober 2014.

4. VEDLEGG

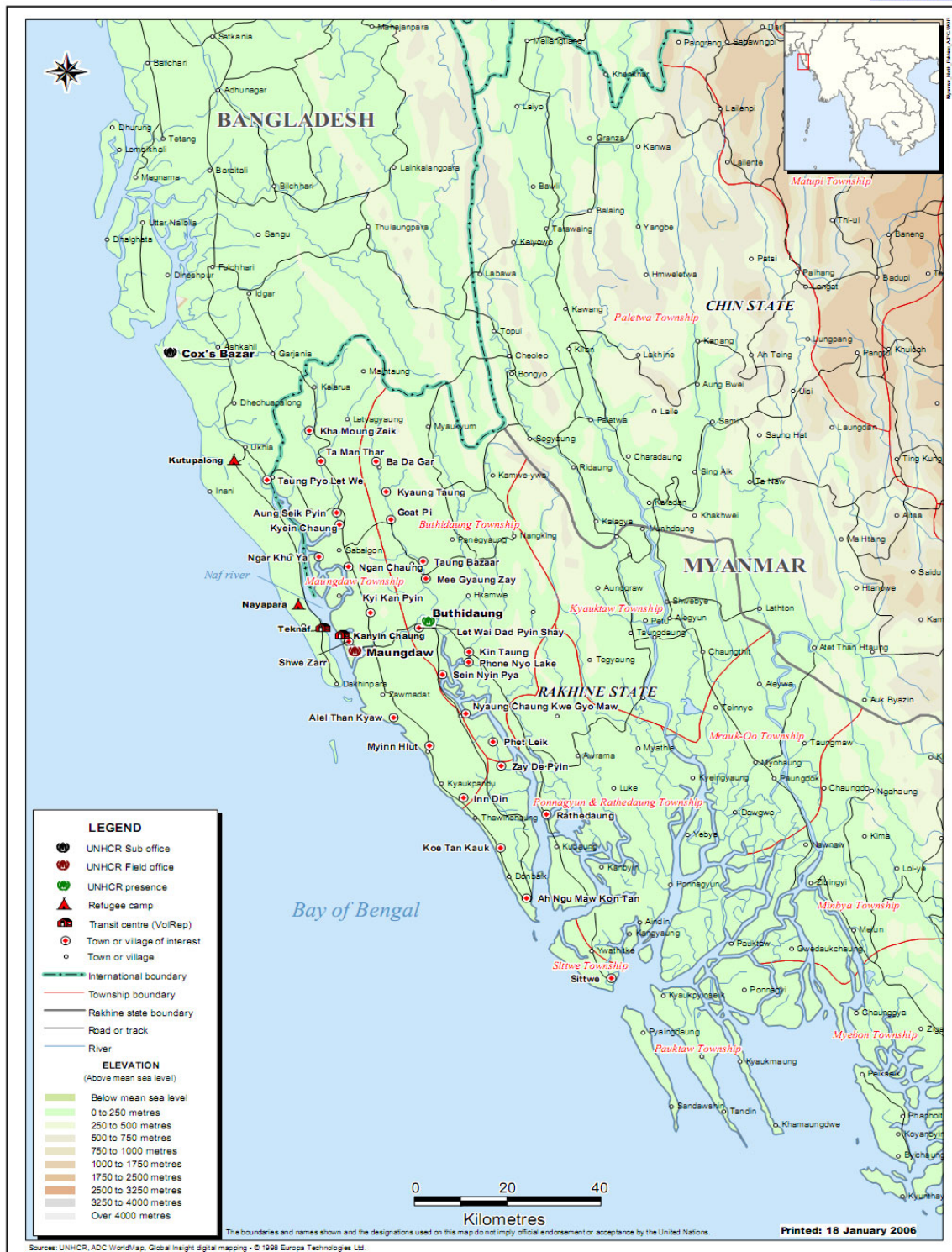
4.1 VEDLEGG 1 - KART OVER BANGLADESH

Kilde: United Nations (2004)

Temanotat **Bangladesh: Rohingyaer**

4.2 VEDLEGG 2 - KART OVER GRENSEOMRÅDENE MELLOM BANGLADESH OG MYANMAR

Kilde: UNHCR (2006)

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- The Arakan Project (2010, 11. februar). *Unregistered Rohingya refugees in Bangladesh: Crackdown, forced displacement and hunger*. Bangkok: The Arakan Project. Tilgjengelig fra <http://www.burmalibrary.org/docs08/Bangladesh-Crackdown.pdf> [lastet ned 7. oktober 2014]
- Ethnologue (u.å.). *Chittagonian*. Dallas: Ethnologue. Tilgjengelig fra <http://www.ethnologue.com/language/ctg> [lastet ned 13. oktober 2014]
- ICG dvs. International Crisis Group (2014, 22. oktober). *Myanmar: The Politics of Rakhine State. Asia report No. 261*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-east-asia/burma-myanmar/261-myanmar-the-politics-of-rakhine-state.pdf> [lastet ned 30. oktober 2014]
- Immigration and Refugee Board of Canada (2010, 20. september). Reports of fraudulent documents. *Responses to Information Requests (RIRs)*. BGD103532.E Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada. Tilgjengelig fra <http://www.irb-cisr.gc.ca/Eng/ResRec/RirRdi/Pages/index.aspx?doc=453136&pls=1> [lastet ned 10. oktober 2014]
- IRIN (2014, 4. september). Concern over Bangladesh move to repatriate Rohingyas to Myanmar. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report/100574/concern-over-bangladesh-move-to-repatriate-rohingyas-to-myanmar> [lastet ned 16. september 2014]
- Islam, R.I., Baniamin, H.M. & Rajib, Md. S.U. (2012). Institutional Mechanism of National Identification Card: Bangladesh Experience. *The International Institute for Science, Technology and Education (IISTE). Public Policy and Administration Research 2012/Vol.2, No.2*, s. 1 -13. Tilgjengelig fra <http://www.iiste.org/Journals/index.php/PPAR/issue/view/284> [lastet ned 10. oktober 2014]
- MSF, dvs. Médecins Sans Frontières - Holland (2002, mars). *10 years for the Rohingya refugees in Bangladesh: Past, present and future*. Amsterdam: MSF. Tilgjengelig fra www.msf.org/source/downloads/2002/rohingya.doc [lastet ned 9. september 2014]
- UK Home Office (2013, 31. august). *Bangladesh Country of Origin Information (COI) Report*. London: UK Home Office. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/file_upload/1226_1379666776_coi-report13.pdf [lastet ned 2. september 2014]
- United Nations (2004, januar). *Bangladesh*. New York: United Nations. Tilgjengelig fra <http://www.un.org/depts/Cartographic/map/profile/banglade.pdf> [lastet ned 28. oktober 2014]
- UNHCR (2006, 20. januar). *Myanmar, Northern Rakhine State. As of January 2006*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/44103c925.html> [lastet ned 23. oktober 2014]
- UNHCR (2008, 23. juli). *UNHCR cards give refugees in Bangladesh individual identities*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/search?page=search&docid=48872b4c4&query=family> [lastet ned 8. oktober 2014]
- UNHCR (2014a, 10. juni). *UNHCR concerned about growing abuse as more people sail from Bay of Bengal*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/5396de0f9.html> [lastet ned 24. oktober 2014]
- UNHCR (2014b, 22. august). *Over 20,000 people risked lives in Indian Ocean in first half of 2014*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/53f72cd89.html> [lastet ned 22. oktober 2014]
- U.S. Department of State (2014, 27. februar). *Country Report on Human Rights Practices for 2013 – Burma*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/documents/organization/220394.pdf> [lastet ned 17. juni 2014]

Muntlige kilder

- Ahmed, Imtiaz. Professor of International Relations, University of Dhaka. Møte i Dhaka 25. februar 2013.
- Alam, S.M. Mobassherul Choudhury. Project Co-ordinator, Research Initiatives Bangladesh (RIB). Telefonmøte fra Dhaka 4. mars 2013 og møte i Cox's Bazar 9. mars 2014.
- ECHO, dvs. European Commission Humanitarian Office. Delegation of the European Union to Bangladesh. Møte i Dhaka 12. mars 2014.
- FN-organisasjon i Myanmar. Møte i Yangon 13. november 2012.
- Internasjonal organisasjon A i Bangladesh. Møte i Dhaka 27. februar 2013 og møte i Cox's Bazar 9. mars 2014.
- Internasjonal organisasjon B i Bangladesh. Møte i Cox's Bazar 9. mars 2014.
- IOM, dvs. International Organization for Migration. Møte i Dhaka 26. februar 2013.
- Muslim Aid i Bangladesh. Møte i Dhaka 27. februar 2013 og møte i Cox's Bazar 9. mars 2014.
- Norges ambassade i Dhaka, Bangladesh. E-post 2. april 2008.
- RRRC, dvs. Office of the Refugee Relief and Repatriation Commissioner i Cox's Bazar, Bangladesh. Møte i Cox's Bazar 9. mars 2014.
- Storbritannias ambassade (*High Commission*). Møte i Dhaka 6. mars 2014.
- University of Chittagong. Møte i Chittagong, 10. mars 2014.
- UNHCR i Dhaka, Bangladesh. Møter i Dhaka; 22. november 2007, 3. mars 2013 og 13. mars 2014.
- UNHCRs avdelingskontor (*Sub-Office*) i Cox's Bazar, Bangladesh. Telefonmøte fra Dhaka 4. mars 2013 og møte i Cox's Bazar 7. mars 2014.
- USAs ambassade i Dhaka, Bangladesh. Møte i Dhaka 5. mars 2014.